Наставна јединица 5 : Препричавање текста по самостално сачињеном плану

(употреба дијалога и приповедање)

Текст који се препричава, прво се мора пажљиво прочитати неколико пута. Прво читање служи да се схвати о чему се ради у тексту, да се одреди каква је врста текста у питању (новински чланак, анегдота, опис неког догађаја, опис радње филма, романа, неког лика.) Током другог читања, у тексту проналазимо мање познате речи, чије значење или тумачење можемо потражити у рчнику. Код трећег читања смо разумели цео текст и тада можемо прећи на детаље у самој причи.

Приповедање или нарација је излагање догађаја у књижевно-уметничком делу. Сваки приповедни текст има своју јасну структуру која се обично састоји од: увода или експозиције, заплет и расплета. Постоји више врста приповедања (приповедање у 1. лицу, приповедање у 3. лицу, ретроспекција, хронолошко приповедање итд.)

Дијалог означава разговор двају или више лица. Истиче супротности међу арактерима и доприноси развоју радње. Кроз дијалог две личности могу изражавати различите ставове, објашњавајући своје, а оспоравајући супротна гледишта. Дијалогом се често постиже напетост, која се постепено продубљује све до сукоба.

<u>Бранислав Нушић: *Аутобиографија*, одломак *Српски језик*</u>

– Беше ли ти оно магаре што ни прошлога пута не знађаше лекцију?

– Јест, ја сам тај! – одговарам ја усхићен задовољством што ме се професор тако добро сећа.

– А нађох ли ја канда на твоме писменом задатку ону мастиљаву мрљу, коју ви ђаци крмачом називате?

– Да, да! – тврдим ја, сав усхићен што ме се професор тако добро сећа.

– Ја тада рекох теби: „Ако будеш био и даље тако немарљив и небрижљив да ћу те казнити“.

Ја и то потврђујем, али без усхићења, а он узима писаљку и мени, „буде био“ бележи јединицу и упућује ме, једном чисто граматичком реченицом, да клечим иза табле.

– Остаћеш клечећи до краја овог часа, учећи за то време склањање заменице себе или се. Будеш ли био кадар научити то склањање, јавићеш ми се и исправићу ти белешку а дању казну опростити.

Како ни до краја часа нисам „будем био“ научио то проклето склањање, остао сам на коленима све док није закуцало звонце.

То склањање нам је задавало нарочите главобоље. Сећам се, на пример, мојих мука да научим пети падеж од именице пас. Сви остали падежи ишли су којекако али пети падеж једнине, покојни звателни никако ми није ишао у главу, нити сам умео да га погодим.

И не само мени, већ и свима у мојој околини задао је тај падеж главобољу. Мој најстарији брат који је већ био у старијим разредима, изгледа да се провукао и није у животу имао посла са том именицом; мој млађи брат ми рече да је од именице пас пети падеж: куче. Отац ми није умео казати ништа, пошто граматика нема никакве везе са трговином, већ изгледа да ту чак важи правило: што мање граматике, то више зараде.

Питао сам и бакалина, нашега комшију, пошто сам му претходно објаснио шта се петим падежом зове, и он ми рече:

– Ја кад вабим куче, ја му кажем: куц, куц, куц; а кад терам, ја му кажем: шибе! А бог ће га свети знати који је то падеж!

Питао сам најзад и господина проту, једном приликом када је био на вечери код нас, верујући необично у његову ученост, па се и он збунио и није умео да ме научи.

– Пети падеж, пети падеж! – узе да замуцкује прота, бринући се да пред мојом породицом сачува ауторитет учена човека. – Па колико падежа ви учите?

– Седам.

– Седам? – зграну се прота. – Е, то је много, то је баш много!

– Много! – уздишем и ја.

– Ја не знам само – окреће се прота мојим родитељима, – што ће им толики падежи. То је просто, професорски бес. Узмите само: једна Немачка, колико је то пространа и силна царевина, па нема више него четири падежа; па онда Француска, па Енглеска, све велике и моћне државе, па немају више него четири падежа. А шта смо ми, једна такорећи мала земља, тек неколико округа, па седам падежа. Па зар то није, молим вас, бес кад се не простиремо према своме губеру?

Те су протине мисли биле у ствари врло утешне за мене, али ми пред професором нису могле ништа помоћи. Он је одлучно тражио од мене да му кажем пети падеж од именице пас, чему сам се ја одлучно одупро бескрајним ћутањем, једном од оних мојих особина

којом сам се често у школи одликовао А колико је овај професор имао пик баш на падеже, показаће и случај некога Станоја Стамболића. Једно пополдне, за време великога поста, он диже руку и замоли:

– Молим, господине, да идем у авлији.

– Реци, Стамболићу, ту реченицу правилно, па ћу те пустити – одговори му професор.

Стамболић се збуни, узврда се па очајно понови:

– Молим, господине, да идем у авлији!

– Реци правилно па ћу те пустити. Стамболић поче да се зноји и превија, које због падежа а које због невоље ради које је молио да изађе. Шапћу му другови и добацују, а Стамболић се ознојио, поцрвенео, дигао једну ногу и увио је око друге, па дрекну: – У авлију!

– Тако, сад је правилно, сад можеш ићи! – вели професор.

– Е, сад је доцкан! – одговара Стамболић сав опуштен и отромбољен.

дубљује све до сукоба.

Задатак:

Сачини самостално план препричавања датог текста уз употребу приповедања и дијалога и препричај исти.

Корисни савети за препричавање текста:

1. Присети се шта значи препричати текст (својим речима испричати прочитано)
2. Препричавање може бити опширно и сажето
3. Поштуј структуру задатка (увод, разрада, закључак)
4. Препричавај једноставно и јасно
5. Прати редослед догађаја
6. Не пропусти важно
7. Износи тачне чињенице и догађаје
8. Не почињи реченице на исти начин (истим речима)
9. Пиши читко и уредно
10. Пре писања направи план препричавања